

poetica⁸. L'idèa de Robèrt Lafont en venir collaborator de la revista èra de mostrar als catalans una cara de l'occitanisme "que tenguès compte de la mentalitat del public catalan [...], qu'expausès la dificultat del problèma 'nacional' occitan, que los catalans pòdon pas comprene sul pic" e tanplan parlava de comunitat d'apartenéncia⁹.

Per el, coma per d'autres occitanistas mas tanben catalanistas, i aviá una comunitat culturala occitano-catalana e la solidaritat entre occitans e catalans s'impausava. Aquò s'opausava pro a la vision ispanista de la lenga e de la cultura catalanas que d'autres tanben podían desvolopar al meteis moment dins lo meteis mitan intellectual. D'autra part, aquel rapròchament amb lo catalanisme representava per Lafont una ruptura radicala amb lo "folclorisme", una mena de modernisme e de modernizacion de la reivindicacion occitana dins la draia que promovíá l'IEO que Lafont n'èra vengut secretari general en 1950. E, ça que la, poiriá paréisser estonant dins la perspectiva d'un occitanisme procatalanista -e pel mieu vejaire cronologicament alunhat- que siá pro diferentament pausada la question nacionala entre Robèrt Lafont e plan de catalanistas recampats a l'entorn de *Vida Nova*. Es segurament que per Robèrt Lafont, dos perilhs amenaçarián l'occitanisme: d'un costat, lo pur culturalisme e, de l'autre, l'illusion que l'occitanisme seriá la societat (o al revèrs).

Dins las annadas seguentas, subretot la fin del decenni dels ans 60 que vei la traduccion catalana de la *Révolution régionaliste* (1968) e de *Sur la France* (vengut, en 1969, *Per una teoria de la nació* que tradusiguèt lo remirable poèta Miquel Martí i Pol -lo poèta del "*Tot està per fer i tot és possible*"-), Robèrt Lafont comencèt de venir un referent en Catalonha. Poèmas sieus èran tanben revirats e quitament versionats en cançó; la nòva istòria de la literatura occitana publicada en francés en 1970, sortíá en traducció catalana en 1972... D'ara endavant, Lafont èra una figura imprecindibla, present qu'èra dins las grandas manifestacions culturalas de l'Universitat Catalana d'Estiu al Congrès de Cultura catalana de 1977. Aquela meteissa annada escriviá dins lo primièr numèro de *Treballs de sociolingüística catalana* que dirigissiá lo valencià Lluís Vicent Aracil, un article sus un tèma central de çò que nos preocupa, lo "procèssus de patoisizacion"¹⁰. Un dels sieus discípols que li dirigiguèt la tèsi doctorala, Gentil Puig Moreno, ne parla detalhadament dins un article plan

8. J. Figueras i Trull, « Robèrt Lafont e Catalonha », art. cit..

9. X. Ferré i Trill, « La identitat geopolítica de *Vida Nova* » dins P. Arnau i Segarra (ed.), *Identitat, literatura i llengua. Actes de la secció literària del XIX Col·loqui germano-català (Colònia 2003)*, Barcelona, PAM, 2006, p. 74 e 78. La citacion es indicada dins lo sieu original francés (p. 74).

10. R. Lafont, "Sobre el procés de patoisització", *Treballs de sociolingüística catalana*, n° 1, 1977, pp. 131-136.

complet¹¹ que desvolopa un aspècte tant important de l'òbra de Lafont e de las sieus relacions amb los païses catalans. Lafont compreguèt d'ora que las recèrcas e reflexions dins lo camp de la sociolingüística feitas de Catalonha e del País valencian estant podían interessar totalament lo domeni occitan. Atal s'impliquèt d'a fons dins aquel nòu territòri de la recèrca e de la reflexion que ne venguèt, tanben, una referéncia.

Coneissèm tanben l'implicacion de Robèrt Lafont dins la societat, la que lo mena a participar en 1978 a la creacion del Cercle d'Afrairament Occitano-Catalan (CAOC) o, en 1994, a la de la Fundació Occitano-Catalana (FOC) amb Joan Amorós. Amassa reforcèron los ligams entre las nòstras tèrras amb l'organizacion del grand Eurocongrès dels espacis occitans e catalans de 2000 que presidiguèt amb lo ja nomenat Joan Triadú, amic sieu dempuèi unes cinquanta ans. Aquel Eurocongrès recampèt un fum d'actors e d'entitats dins un fum de manifestacions sus tot l'espandi dels territòris nòstres entre la sieu dubertura a Narbona (26/05/2001) e las clausuras a Tolosa (14/03/2003) e Barcelona (05/04/2003). Dins lo tèxt de presentacion d'aquell congrès que signava, Robèrt Lafont acabava atal: "Catalans e occitans, inventem ensems l'intrada dins un nòu millenari". Me pensi que dins aquela frasòta tot èra dit e podèm concludre amb aquò: per Robèrt Lafont, las relacions entre Occitània e Catalonha èran lo futur que se bastissiá amassa. Qu'aqueste legat del grand intellectual occitan que recòrda, ongan, Catalonha, pòsca èsser ausit pels representants de las doas grandas regions occitano-catalanas, de cada part de çò qu'es, encara, una frontièra politica d'estats. N'es, ara mai que jamai, ora. *Ja és hora*.

Patrici Pojada (Membre der Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana)

Damb era colaboracion de:

11. G. Puig i Moreno, "Nostre mestre Robert Lafont. La seva contribució a la sociolingüística", *Lenga e país d'òc*, n° 50, prima de 2011 e "Homenatge al nostre mestre Robert Lafont. La seva contribució a la sociolingüística", *Treballs de sociolingüística catalana*, n° 21, 2011, pp. 223-249.

ROBÈRT LAFONT e Catalonha

Lengadocian, ja qu'èra nascut a Nimes lo 16 de març de 1923, Robèrt Lafont foguèt un dels actors màgers de l'occitanisme de la segonda mitat del sègle XX e dels primièrs ans del sègle XXI que se moriguèt lo 24 de junh de 2009, 10 ans a. Al còp intellectual e òme d'accion, escrivan e cercaire, especialista de lingüística e de literatura occitanas, penseire e òme politic que se volguèt presentar a las eleccions presidencials de 1974, tanplan s'ensagèt a l'istòria. Istorian de la literatura occitana, segur, amb una òbra abondosa mas tanben istorian de l'istòria, se gausi dire, que co-diriguèt la primièra vertadièra istòria "scientifica" d'Occitània pareguda en francés en 1979 (que ne festejam, doncas, los 40 ans ongan)¹ e que, puèi en 2003, publiquèt una *Petita istòria europèa d'Occitània*.

L'eiretatge de Robèrt Lafont en Occitània es tan bèl que seriá illusòri e mai malaisit de ne far lo torn sens desbrembar pas res, que siá la sieu extraordinària òbra escrita dins mai d'una lenga e dins domenis tan diversés coma los evocats abans o la sieu òbra intellectuàla valent a dire totes las personas que li devon d'èsser çò que son, los sieus estudiants o totes los que lo coneguèron dins quina situacion o quin contèxt que siá. E, al segur, la sieu òbra d'òme d'accion e de terren que militava pas del sieu burèu estant mas, al contrari, que devalava per carrièras per aquò far.

Per resumir en qualques mots una longa e rica carrièra, digam simplement que Robèrt Lafont foguèt sòci de l'Institut d'Estudis Occitans (IEO) tanlèu creat, ne venguèt secretari general puèi president e ne demorèt sòci fins que se n'anès dins lo rebolum de la crisi que coneguèt l'IEO en 1981 e creèt, alavetz, l'Associacion Internacionala d'Estudis Occitans (AEIO) per tal de mantèner la preséncia de la recèrca occitana al nivèl universitari e internacional. En 1962, aviá creat lo Comitè occitan d'Estudis e d'Accion mentre qu'èra professor dins lo segondari puèi, a comptar de 1964, qu'ensenhava a l'Universitat de Montpelhièr ont sostenguèt una importanta tèsi doctorala sus la sintaxi occitana en 1967. Aquò li permetèt d'accedir a la cadèira universitària coma professor (*catedràtic*) en 1972 fins a 1986.

Pendent tota la sieu vida publiquèt un molon d'articles e, entre 1946 e 2008, un centenat de libres (sens comptar las direccions d'obratges importants) dins domenis diversés que se pòdon destriar atal:

- creacion literària: 51 títols (25 en pròsa, 15 recuèlhs de poesias, 11 pèças de teatre);
- lingüística e estudis sus la lenga: 14;
- estudis sus la literatura occitana: 13;
- pensada e ensages: 21.

1. R. Lafont e A. Armengaud (dir.), *Histoire d'Occitanie*, París, Hachette, 1979.

Decorat de la Croix de Sant Jòrdi en 1987 per la Generalitat de Catalonha que creèt en 2010 un Prèmi en onor sieu, ongan, en 2019, Catalonha commemòra l'an Robèrt Lafont pels 10 ans de la sieu despartida. Es l'escasença per interrogar las relacions de l'intellectual occitan, lo d'una generacion, amb las tèrras e la cultura catalanas. Sus aquel tèma, serà malaisit de dire mai e milhor que Jaume Figueras dins l'article sieu titolat "Robèrt Lafont de Catalunya estant", publicat dins *Lenga e país d'òc* que nos i cal referir². L'occitanista es -per definicion?- atrasut per Catalonha encara que calga pas subreavaluar la realitat d'aquesta afirmacion. Mas Robèrt Lafont èra d'aqueles. Seria de mal far d'espepissar tot çò qu'escriguèt sul catalan, sus Catalonha e la sieu literatura, la sieu lenga o la sieu situacion. Contentem-nos, per començar, de citar dos passatges del prològ que faguèt al *Diccionari bàsic occità-català* editat dins l'encastre de l'Eurocongrès 2000 qu'i tornarem apuèi³. Çò escriviá alavetz Robèrt Lafont (èrem en 2007) que l'occitan e lo catalan èran "*llengües històricament germanes fins a una manera d'identitat comuna, d'arrels i d'usança, dins la família romànica*" e mai luènh parlava de "*l'Occitano-Catalunya*" coma se prepausava un nom per un país comun...

De la sieu relacion amb lo catalanisme, ne parlava Robèrt Lafont dins l'entrevista que donèt en 1985 a Josep Serra-Estruch publicada fa tot bèl just 30 ans⁴. I explicava cossí en 1934, mentre que non aviá pas qu'11 ans, ja vesiá que lo catalanisme jogava un grand ròtle e que la cultura catalana de tant que veniá potent li semblava que lo sieu exemple podiá ajudar los occitans. E dins aquela entrevista ditz "*ja 'sabíem' que Catalunya i Occitània tenien un destí comú*". E de precisar que, passada la segonda guèrra mondiala, participèt a la creacion de l'Institut d'Estudis Occitans que preniá modèl, justament, sus l'IEC. Modèl somiat, ajusti, dins la mesura que jamai l'IEO venguèt pas un IEC occitan, malastrosament. Mas Robèrt Lafont n'èra plan conscient e planhiá dins la meteissa entrevista, la diferéncia de sosten e de tractament institucionals entre l'IEC de las originas e l'IEO a nàisser en 1945. E que diriá de la situacion actuala?

Se, de jove, Robèrt Lafont s'interessava a Catalonha, foguèt après la segonda guèrra mondiala e subretot pendent los ans 50 que las relacions s'afortiguèron. 1950 sembla èsser lo primièr viatge en Catalonha de Robèrt Lafont ont i rescontrèt Ramon Aramon, d'una generacion lo sieu ainat, e gents de l'IEC, per exemple. Dins *Pecics de mièg-sègle* (1990)

2. J. Figueras i Trull, « Robèrt Lafont e Catalonha », *Lenga e país d'òc*, n° 50, prima de 2011.
3. R. Lafont, « Pròleg » dins M. Bel, C. Castellanos e M. Zabala, *Diccionari bàsic occità-català. Glossari català-occità*, Barcelona, Rúbrica editorial, 2007, pp. 7-8.
4. J. Serra-Estruch, *Entendre Occitània*, Barcelona, El Llamp, 1989, pp. 25-29.

conta cossí cap a 1954 organizèt un viatge escolar de Nimes a Barcelona e cossí se passèt lo rescontre amb los catalans e las catalanas dins aquela "Amiga Catalonha" coma escriviá : "Nos aculhisson leis "escoltes" d'Antoni Serra e leis amics escrivans de ma generacion Joan Triadú mai que mai, e un pus jove que deviá revirar Bodon, Albert Quintana".

A la meteissa epòca las relacions de Robèrt Lafont amb Catalonha foguèron tanben las que mantenguèt amb un dels principals representants de la literatura catalana a la Catalonha del Nòrd, Jordi Pere Cerdà qu'èran totes dos de la meteissa generacion⁵. Seria tròp long e fòra de prepaus de ne parlar longament mas me sembla importanta la plaça de la Catalonha del Nòrd dins las relacions entre occitans e catalans, un pauc coma una zòna de "transicion", un "entre dos" qu'aviá de mal a se definir, en particular a aquela epòca. En sens invèrs, Robèrt Lafont indica plan cossí los escrivans rosselhonneses (al sens larg) de Josep Sebastià Pons a Jep Gouzy s'integravan dins la literatura occitana en rason de lors nombrosas amistats e tanben, sovent, d'una proximitat ideologica, amb los intellectuals occitans e en rason de l'influéncia d'aquestes que servissián de referents⁶.

Robèrt Lafont foguèt a l'origina de l'engatjament de Jordi Pere Cerdà dins la defensa de l'ensenhament de las lengas minorizadas dins l'estat francés. Lor rescontre data, almens, de novembre de 1951, quand Robèrt Lafont venguèt a Perpignan far una conferéncia sus la poesia occitana dins l'encastre de "La Bataille du Livre" organizada per gents pròchas del Partit comunista francés. L'escrivan nòrd-catalan reconeissiá totplen çò que deviá a Lafont qu'escriviá: "*és amb la mirada dels altres [valent a dire dels occitans] que vaig entendre que el que escrivia jo tenia un valor*"⁷.

D'aquelas annadas 1950 data l'enfortiment dels ligams de Lafont amb Catalonha ont anava, d'ara enlà, pro sovent e ont aquesís una reala popularitat, almens dins los mitans intellectuals, lèu politics. Coma o indica Jaume Figueras, a partir de 1954 se pòdon legir los articles sius pareguts dins la revista occitano-catalana *Vida Nova* creada aquela annada e publicada a Montpelhièr a l'entorn de Max Roqueta e d'intellectuals catalans coma Josep Maria Batista i Roca o Joan Triadú, entre d'autres. Dins aquela publicacion, que representava un dels principals canals d'expression culturala dels catalans, exiliats o non, Lafont i espepissava e presentava la produccion literària catalana, mai que mai

5. Jordi Pere Cerdà, es a dire Antoni Cayrol, èra nascut en 1920.
6. Veire R. Lafont e C. Anatole, *Nouvelle histoire de la littérature occitane*, París, PUF, 1970, pp. 769-771.
7. Ll. Bonet, « Una carta de Robert Lafont a Antoni Cayrol (Jordi Pere Cerdà) de 1959: mirall d'un combat per a l'ensenyament i altres engatjaments per a la "llengua del poble", *Lengas. Revue de sociolinguistique*, n° 64, 2008, pp. 99-100.